

Viridis

Onderzoeksbureau
voor natuur en landschap

September 2023

ECOLOGISCH WERKPROTOCOL

Gedragscode soortenbescherming voor woningcorporaties - Aedes

Complex 100410, Sleutelbloem te Culemborg

In opdracht van: KleurrijkWonen
Projectnummer: 2022-054

Ecologisch Adviesbureau Viridis bv
Randweg 30
4104 AC Culemborg
T [REDACTED] 5.1.2e
E info@bureau-iridis.nl
W www.bureau-iridis.nl
KvK 110 557 87
Btwnr NL 820598215B01
IBAN NL46 TRIO 0198 4486 00

Tekst: [REDACTED] 5.1.2e
Foto's: Bureau Viridis

Foto voorblad: Bureau Viridis

Projectnummer: 2023-054
Wijze van citeren: [REDACTED] 5.1.2e N, 2023. EWP Gedragscode EWP Gedragscode Aedes Complex 100410 te Culemborg. Ecologisch Adviesbureau Viridis, Culemborg, PRNR-2023-054.

In opdracht van: KleurrijkWonen
Contactpersoon: [REDACTED] 5.1.2e

Datum: 23-08-2023
Ondertekening: [REDACTED] 5.1.2e
Paraaf: [REDACTED] 5.1.2e

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever zoals hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit deze rapportage mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, druk, internet, fotokopie of andere wijze zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Ecologisch Adviesbureau Viridis bv, noch mag het zonder deze toestemming voor een ander doel gebruikt worden dan waarvoor het vervaardigd is.

Ecologisch Adviesbureau Viridis is niet aansprakelijk voor vervolgschade, alsmede schade die voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van de werkzaamheden, kaartmateriaal (Basis Registratie Topografie Kadaster 2022, tenzij anders wordt vermeld) inclusief getoonde begrenzingen of andere gegevens verkregen van Ecologisch Adviesbureau Viridis. De opdrachtgever vrijwaart Ecologisch Adviesbureau Viridis voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Omdat ecologisch onderzoek een momentopname is, kan de aanwezigheid van beschermde soorten soms niet worden uitgesloten of bevestigd. Daarnaast is de natuurwetgeving aan verandering en jurisprudentie onderhevig. Ecologisch Adviesbureau Viridis is mede om die redenen lid van het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging van ecologische adviesbureaus. Hierdoor zijn wij zo goed mogelijk op de hoogte van de nieuwste ontwikkeling op het gebied van ecologie en wetgeving. Door de inzet van conform de wet ter zake kundige ecologen, waarborgen wij onze onderzoekskwaliteit. Wij zijn echter niet aansprakelijk voor de gevolgen van onverwacht verschijnende of verdwijnende flora of fauna, noch voor de gevolgen van veranderende wetgeving of jurisprudentie.

Inhoud

1	Inleiding	3	5.1.2	Geldigheid	11
1.1	Aanleiding en context	3	5.1.3	Melding en registratieplicht	11
1.2	Uitgangspunten.....	3	5.1.4	Contactgegevens ecologisch begeleider 12	
2	Gedragscode	4	5.1.5	Onvoorziene soorten.....	12
2.1	Wet Natuurbescherming	4	5.2	Mitigerende en compenserende maatregelen Complex 100410	12
2.2	Vrijgestelde soorten en functies	4	5.2.1	Voorafgaand aan werkzaamheden	12
2.3	Vrijgestelde activiteiten	4	5.2.2	Start werkzaamheden en vrijgave	12
2.4	Relevante belangen	4	5.2.3	Tijdens werkzaamheden.....	12
3	Plangebied en werkzaamheden	6	5.2.4	Na afsluiten werkzaamheden.....	13
3.1	Beschrijving van het plangebied	6	5.2.5	Overige voorwaarden.....	13
3.2	Beschrijving van de werkzaamheden.....	6	5.3	Permanente voorzieningen	13
3.3	Planning	6	Bijlage A.	Stroomschema gedragscode	16
4	Vastgestelde soorten	8	Bijlage B.	Afbakening type werkzaamheden	17
4.1	Waarnemingen	8	Bijlage C.	Natuurvrij maken	18
4.2	Staat van instandhouding	10	Bijlage D.	Vleermuiskasten	19
4.2.1	Gewone dwergvleermuis.....	10		Vleermuiskasten.....	19
4.3	Alternatievenafweging.....	10		Inmetselstenen.....	19
4.3.1	Alternatieve planning	10	Bijlage E.	Protocol bij aantreffen levende dieren 22	
4.3.2	Alternatieve wijze van uitvoering	10		Protocol bij aantreffen van vleermuizen.....	22
4.4	Cumulatieve effecten.....	10		Protocol aantreffen van nesten	22
5	Ecologisch werkprotocol	11			
5.1	Algemeen	11			
5.1.1	Zorgplicht	11			

Registratieformulier EWP*

Onderwerp	Aspect	Registratie **)
Algemeen	KleurrijkWonen	
	20-09-2023	
Contactpersoon	5.1.2e	
	Telefoonnummer	
	5.1.2e	kleurrijkwonen.nl
Project	2023-054 – Complex 100410	
Aantal	16 woningen	
Periode uitvoering		
Natuur vrijmaken	Week 39 2023	
Start werkzaamheden	Week 40/41	
Einde werkzaamheden	Medio november 2023	
Ligging plangebied	Gelderland	
	Culemborg	
Type woningen	Rijwoning/vrijstaande woningen; 2 tot 3 bouwlagen	
Ingreep	Volledige dakvervanging, waaronder vervangen dakpannen en buitendakisolatie, vervangen regenpijpen/dakgoten, Spouwmuurisolatie, voegwerkherstel, Schoorstenen renoveren, Windveren vervangen, Plaatsen dakkapellen/dakramen	
Verblijfplaatsen nulsituatie		
Complex 100410	1 zomerverblijfplaats gewone dwergvleermuis	
	1 paarterritorium gewone dwergvleermuis	
Gerealiseerde voorzieningen (maatregelen)		
Complex 100410		
Tijdelijke voorzieningen	8 tijdelijke verblijfplaatsen; o Sleutelbloem 13, 2 kasten op de kopse gevel o Sleutelbloem 20, 2 kasten op de kopse gevel o Sleutelbloem 34, 2 kasten op de kopse gevel o Kamille 58, 2 kasten op de kopse gevel	
Permanente voorzieningen	8 permanente verblijfplaatsen; Hiervoor worden inmetSELSTENEN aangebracht. Het betreft hier acht geschakelde inbouwstenen (bestaande uit IB VL 06 + IB VL 07 of vergelijkbaar). Deze alternatieve verblijfplaatsen worden geplaatst in de volgende woningen): o 1x kopse gevel Sleutelbloem 42 o 1x kopse gevel Sleutelbloem 47 o 1x kopse gevel Sleutelbloem 48 o 1x kopse gevel Sleutelbloem 50 o 1x kopse gevel Sleutelbloem 54 o 1x kopse gevel Sleutelbloem 59 o 1x kopse gevel Sleutelbloem 60 o 1x kopse gevel Sleutelbloem 63 (per woning 1 set geschakelde inbouwstenen, aan de kopse kant bovenaan) • De permanente mitigatie wordt tijdens de werkzaamheden geplaatst.	

* Dit registratieformulier dient als samenvatting van het EWP

** invullen of aankruisen

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en context

KleurrijkWonen is voornemens om renovatie werkzaamheden uit te voeren bij 16 eengezinswoningen aan de Sleutelbloem in Culemborg. De werkzaamheden bestaan uit spouwmuurisolatie, buitendakisolatie, voegwerkherstel geheel (dieper), vervangen van boeiboorden, vervangen windveer zijgevel, vervangen dakpannen, vervangen hemelwaterafvoer / dakgoot, reparaties aan het voegwerk en waar nodig de loodslabben.

De werkzaamheden hebben negatieve effecten op ter plaatse voorkomende beschermde soorten¹. Het project valt binnen de reikwijdte en geldigheid van de in 2023 goedgekeurde Gedragscode Soortenbescherming voor woningcorporaties² (zie ook Bijlage A). Een van de vereisten om de werkzaamheden onder de gedragscode uit te mogen voeren is het opstellen van een Ecologisch Werkprotocol (EWP).

In onderhavig Ecologisch Werkprotocol staat omschreven welke maatregelen getroffen moeten worden om schadelijke effecten van de (uitvoering van de) werkzaamheden op aanwezige of te verwachten

soorten te voorkomen. Daarnaast geeft het werkprotocol een handreiking voor de werkwijze wanneer tijdens de realisatie van het project beschermde soorten worden aangetroffen. Ook wordt het handelen conform de zorgplicht, welke geldt voor alle in het wild levende planten en dieren, meegenomen.

1.2 Uitgangspunten

Voorliggend Ecologisch Werkprotocol hanteert de richtlijnen uit de Gedragscode Soortenbescherming voor woningcorporaties, die is goedgekeurd op 12 april 2023 door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (kenmerk 9990004044117). De gedragscode is geldig tot 1 januari 2025 en zal dan herzien worden.

Het soortgericht onderzoek³ dient als onderbouwing voor dit ecologisch werkprotocol.

Dit Ecologisch Werkprotocol en het rapport van het soortgericht onderzoek dient op de werklocatie aanwezig te zijn en alle betrokken partijen moeten op de hoogte zijn van de inhoud.

¹ Beschermde soorten: alle onder de Wnb beschermde soorten in de Provincie Gelderland

² Gedragscode Soortenbescherming voor woningcorporaties. Onderhouden en renoveren in het kader van het verduurzamen van woningen. April 2023. Vereniging van woningcorporaties Aedes.

³ **5.1.2e** 2022. Broedvogel- en vleermuisonderzoek KleurrijkWonen complex 100410 te Culemborg, Ecologisch Adviesbureau Viridis, Culemborg, PRNR-2022-077

2 Gedragscode

2.1 Wet Natuurbescherming

De woningcorporaties kunnen onder meer kiezen uit 2 wettelijke instrumenten om te voldoen aan de Wet Natuurbescherming:

1. Goedgekeurde gedragscode Wnb, voor zover de werkzaamheden en omstandigheden aansluiten binnen de reikwijdte.
2. Reguliere ontheffing Wnb per project. Het kan daarbij ook gaan om een generieke ontheffing Wnb op basis van een Soortmanagementplan voor het totale woningbezit van de betreffende woningcorporatie.

De gedragscode Wet Natuurbescherming stelt de woningcorporaties in staat gebruik te maken van de vrijstellingsmogelijkheden die de Wet Natuurbescherming biedt, mits er strikt wordt gewerkt conform de voorschriften uit de vastgestelde gedragscode. Het gaat in dit geval om werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting – waaronder renovatie en verduurzaming van woningen – en bestendig beheer en onderhoud.

2.2 Vrijgestelde soorten en functies

In Tabel 2.1 staan de relevante soorten en de verblijfsfuncties die onder de vrijstelling van de gedragscode vallen voor de werkzaamheden die ruimtelijke ingrepen betreffen.

Het is juridisch en ecologisch gezien niet verantwoord om voor bijzondere soorten en bijzondere verblijfsfuncties een generieke vrijstelling te krijgen via een gedragscode Wnb. Voor bijzondere verblijfplaatsen – zoals kraam-verblijfplaatsen, winterverblijfplaatsen en kolonies van gierzwaluw en huismus en soorten die niet onder de gedragscode vallen, zoals laatvlieger en gewone grootoorvleermuis – zal altijd een aparte ontheffing van de Wnb moeten worden aangevraagd, indien aantasting van het verblijf niet kan worden voorkomen.

2.3 Vrijgestelde activiteiten

In de gedragscode is 'ruimtelijke ontwikkeling en inrichting' (RI) conform artikel 3.31 1d van de Wnb en 'bestendig beheer- en onderhoud' (BBO) van toepassing. In Bijlage B is een overzicht van werkzaamheden en activiteiten die onder de vrijstelling vallen weergegeven.

Deze relatief ingrijpende werkzaamheden en activiteiten aan woningen (ruimtelijke inrichting) zijn alleen vrijgesteld indien het gaat om een kleinschalig project. Daarbij wordt de norm gehanteerd dat het alleen betrekking mag hebben op een project waarbij het aantal woningen per project dat tegelijkertijd in uitvoering is, **niet hoger mag zijn dan 50 grondgebonden woningen of 100 wooneenheden bij appartementen en flats**. Een project met een grotere omvang zal daarmee gefaseerd over meerdere jaren uitgevoerd moeten worden onder deze gedragscode. Per woonwijk en dorp geldt **de voorwaarde dat aan hooguit 10% van de voor de huismus, gierzwaluw en vleermuizen geschikte woningen tegelijk mag worden gewerkt binnen het betreffende CBS buurt**. Bij gelijktijdigheid gaat het om projecten die daadwerkelijk in uitvoering zijn vanaf het moment van start van de ontmoediging tot en met de eindoplevering.

Het bouwrijp maken van braakliggende terreinen, slopen van woningen en nieuwbouw vallen niet onder de gedragscode.

2.4 Relevante belangen

Welke belangen gebruikt kunnen worden om een vrijstelling te verlenen, hangt af van het beschermingsregime (Vogelrichtlijnsoorten, Habitatrichtlijnsoorten, andere soorten) van de betrokken soorten. Het belang 'volksgezondheid en openbare veiligheid' is een belang dat bij alle beschermingsregimes een geldig belang is. Andere 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten' zijn alleen van toepassing voor Habitatrichtlijnsoorten en andere soorten. Voor andere

soorten geldt daarnaast dat ook aanspraak kan worden gedaan op het belang 'ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden of van kleinschalige bouwactiviteiten'. Tabel 2.2 geeft een overzicht van de relevante belangen.

Tabel 2.1 | De relevante soorten en de verblijfsfuncties onder de vrijstelling van deze gedragscode

Gebouw- en tuinbewonende soort	Status Wnb	Vrijgestelde verblijfsfunctie ruimtelijke inrichting (RI)
Gewone dwergvleermuis	Habitatrichtlijnsoort	Zomerverblijf, paarverblijf en winterverblijf < 10 individuen
Ruige dwergvleermuis	Habitatrichtlijnsoort	Zomerverblijf en paarverblijf en winterverblijf < 5 individuen
Steenmarter	Andere soort	Alle functies (wanneer voldoende leefgebied beschikbaar blijft in de (directe) omgeving)
Huismus	Vogelrichtlijnsoort, nest jaarrond beschermd	Nestlocatie voor zover geen kolonie (>10 nesten in straal 50m gemeten vanaf het midden van de kolonie)
Gierzwaluw	Vogelrichtlijnsoort, nest jaarrond beschermd	Nestlocatie voor zover geen kolonie (>5 nesten in straal van 50m gemeten vanaf het midden van de kolonie)

Tabel 2.2 | Overzicht van de relevante belangen en de betreffende wetteksten vanuit Wnb

Wettelijk belang vrijstelling	Vogelrichtlijn Broedvogels	Habitatrichtlijn Vleermuizen	Andere soorten Steenmarter
Volksgezondheid en openbare veiligheid	Art. 3.3, lid 4b, 1e	Art. 3.8, lid 5b, 3e	Art. 3.8, lid 5b,3e
Dwingende redenen van groot openbaar belang (sociaal, economisch en/of milieu)		Art. 3.8, lid 5b, 3e	Art. 3.8, lid 5b, 3e
Ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden (RI)			Art. 3.10, lid 2a
Bestendig beheer en onderhoud (BBO)			Art. 3.10, lid 2g

3 Plangebied en werkzaamheden

3.1 Beschrijving van het plangebied

KleurrijkWonen is voornemens om renovatie werkzaamheden uit te voeren bij 16 woningen van complex 100410 in Culemborg. De werkzaamheden bestaan uit volledige renovaties, reparaties aan het voegwerk en energetische maatregelen. De woningen liggen aan de Sleutelbloem in de kern van Culemborg.

In Tabel 3.1 is een overzicht van de adressen per complex weergegeven en in Figuur 3.1 zijn de liggingen van het plangebied met de vastgestelde verblijfplaatsen weergegeven.

3.2 Beschrijving van de werkzaamheden

Voor de werkzaamheden wordt onderscheid gemaakt tussen werkzaamheden die vallen onder 'Beheer en onderhoud' (BBO) en 'Ruimtelijke inrichting' (RI). Deze indeling heeft invloed op de uit te voeren maatregelen. Zie Bijlage B voor een afbakening van de werkzaamheden. De werkzaamheden bestaan uit grootschalige renovatie, waaronder;

- Volledige dak vervanging, waaronder vervangen dakpannen en buitendakisolatie

- Vervangen regenpijpen/dakgoten
- Spouwmuurisolatie
- Voegwerkherstel
- Schoorstenen renoveren
- Windveren vervangen
- Plaatsen dakkapellen/dakramen

De werkzaamheden vallen onder Ruimtelijke Inrichting en Beheer en Onderhoud en vallen binnen de scope van de Gedragscode. Hoofdstuk 5 geeft een detaillering weer van de voorschriften waaronder gewerkt kan worden.

3.3 Planning

De werkzaamheden staan gepland om van start te gaan in week 40/41 2023. Dit is buiten het broedseizoen. Voorafgaande aan de werkzaamheden zullen in week 39 de woningen natuurvrij gemaakt worden en een invliegcontrole worden uitgevoerd door Bureau Viridis. De uitvoer zal per woonblok ongeveer een week in beslag nemen, afhankelijk van de hoeveelheid woningen per woonblok. Alle werkzaamheden zullen medio november 2023 voltooid zijn.

Tabel 3.1 Overzicht adressen per complex.

Locatie	Huisnummers	Aantal woningen
Sleutelbloem	42 t/m 47	6
Sleutelbloem	48	1
Sleutelbloem	50	1
Sleutelbloem	54, 56, 58 en 59	4
Sleutelbloem	60 t/m 63	4
Totaal aantal woningen		16

Figuur 3.1 | Complex 100410 te Culemborg

4 Vastgestelde soorten

4.1 Waarnemingen

Binnen complex 100410 zijn verblijfplaatsen van beschermde soorten aangetroffen. In Figuur 4.1 staan de locaties van de vastgestelde verblijfplaatsen weergegeven en in Tabel 4.1 wordt een overzicht gegeven van

de beschermde soorten weergegeven waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.

Tabel 4.1 | Soorten waar mitigerende maatregelen voor genomen moeten worden. Wanneer een paarterritorium zowel plangebied-woningen als particuliere woningen overlapt wordt dit aangegeven met een *.

Complex en huisnummer	Soort	Functie	Locatie	Beschermingsstatus
Complex 100410				
Sleutelbloem				
50	Gewone dwergvleermuis	Zomerverblijfplaats	Zwermlocatie van 1 individu, kopse kant, beide gevels	Wnb, Art 3.5
58 t/m 63*	Gewone dwergvleermuis	Paarterritoria	Rondom huisnummers 58 t/m 59, het gehele blok 60 t/m 63 en lands de kopgevels en voorzijde huisnummer 64 t/m 66.	Wnb, Art 3.5
Buiten plangebied				
Sleutelbloem				
64 t/m 66*	Gewone dwergveermuis	Paarterritoria	Rondom huisnummers 58 t/m 59, het gehele blok 60 t/m 63 en langs de kopgevel en voorzijde huisnummer 64 t/m 66.	Wnb, Art 3.5

Figuur 4.1 | Resultatenkaart complex 100410 te Culemborg

4.2 Staat van instandhouding

Om onder de gedragscode te mogen werken, moet worden aangetoond dat de activiteit geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding (GSVI) van de populaties van aanwezige soorten. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de landelijke, regionale en lokale staat van instandhouding.

4.2.1 Gewone dwergvleermuis

Landelijk

De gewone dwergvleermuis is de meest wijdverspreide en algemene vleermuissoort in Nederland. De aantallen worden geschat op 300.000 tot 600.000 dieren. Het project Meetnet Vleermuis Transect Tellingen (NEM VTT) probeert informatie te geven over de populatieontwikkeling van o.a. de gewone dwergvleermuis. Het meetnet draait pas sinds 2013 en laat nog geen betrouwbare trend zien, maar geeft in de laatste 4 jaar wel een indicatie van een lichte toename (CBS, 2020). De landelijke staat van instandhouding van gewone dwergvleermuis wordt beoordeeld als gunstig.

Regionaal en lokaal

De staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis in Culemborg is niet exact bekend. Er zijn onvoldoende gegevens bekend om de exacte staat van instandhouding op lokaal niveau aan te geven. In de afgelopen jaren zijn er enkele onderzoeken gedaan naar de verspreiding van de soort binnen de stadsgrenzen. Volgens het NDFF zijn er 387 gewone dwergvleermuizen binnen de stadsgrenzen waargenomen in de afgelopen 5 jaar (NDFF, 2023). Onderzoeken die Bureau Viridis in de afgelopen 5 jaar in Culemborg heeft uitgevoerd bevat echter bijna 14.000 waarnemingen van gewone dwergvleermuizen. Gezien de grootschalige aanwezigheid van bebouwing in meerdere omliggende wijken en de aanwezigheid van meerdere verblijfplaatsen, wordt ervan uitgegaan dat

de gewone dwergvleermuis hier een stabiele populatie heeft.

4.3 Alternatievenafweging

4.3.1 Alternatieve planning

Bij de planning van de werkzaamheden wordt steeds rekening gehouden met de aanwezige beschermde soorten. Voorafgaand aan de uitvoer van de werkzaamheden wordt een ecologisch werkprotocol opgesteld door een ecologisch deskundige. In overleg met de uitvoerende partij zal in het werkprotocol een planning worden opgenomen waarin de kwetsbare perioden en de gewenningsperioden voor alternatieve verblijfplaatsen wordt ingecalculleerd.

4.3.2 Alternatieve wijze van uitvoering

Tijdens de werkzaamheden worden alle mogelijke mitigerende uitvoeringsmaatregelen getroffen om effecten op beschermde soorten te voorkomen dan wel te verminderen. In de woningen worden voorzieningen getroffen voor de beschermde soorten. Daarbij wordt rekening gehouden met de kwetsbare perioden van de aanwezige beschermde soorten. De werkzaamheden worden in de meest gunstige periode uitgevoerd, dat wil zeggen in de minst kwetsbare periode van de beschermde soorten. Er worden maatregelen genomen om effecten tijdens werkzaamheden te voorkomen dan wel te verminderen (zie hoofdstuk 2).

4.4 Cumulatieve effecten

Bij complexen rondom complex 100410 zijn er in 2023 geen werkzaamheden gepland. Cumulatieve effecten tijdens de uitvoer zijn daarom niet te verwachten. De mitigerende maatregelen welke worden getroffen bij complex 100410 zijn effectief voor de functie welke zij vervangen voor de aanwezige beschermde soorten.

5 Ecologisch werkprotocol

5.1 Algemeen

Om onder de Gedragscode Soortbescherming te kunnen werken dient het project aan een aantal voorwaarden te voldoen en dient men aan een aantal verplichtingen te voldoen alvorens de werkzaamheden van start kunnen gaan. Onderstaand wordt het Ecologisch Werkprotocol gepresenteerd met daarin opgenomen de algemene verplichtingen en de uit te voeren mitigerende en compenserende maatregelen. Tijdens de werkzaamheden dient de uitvoerende partij eveneens de algemene zorgplicht in acht te nemen voor alle overige aanwezige soorten.

5.1.1 Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat de werkzaamheden met de minste schade aan planten en dieren worden uitgevoerd.

- Er kunnen in het plangebied algemene vogels tot broeden komen. Deze vogelnesten zijn uitsluitend beschermd gedurende de periode dat deze nesten in gebruik zijn, dat wil zeggen de broed- en nestperiode.
- De broedperiode loopt globaal van 15 maart tot 15 juli, maar ook broedgevallen buiten deze periode zijn beschermd.
- Het is niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verwijderen of verstoren van in gebruik zijnde nesten in de broed- en nestperiode. Voor verlaten nestplaatsen geldt dit niet.
- Het is in dit kader aan te bevelen om de werkzaamheden voor zover dat mogelijk is buiten de broedperiode om uit te voeren.
- Indien dit niet mogelijk is, dient het plangebied voorafgaande aan het broedseizoen ongeschikt te worden gemaakt voor vogels om tot broeden te komen.
- Indien het niet mogelijk is om buiten de broedperiode te werken en/of het plangebied broedvrij te houden, dient het plangebied voorafgaande aan de werkzaamheden door een ecologisch deskundige gecontroleerd te worden op de aanwezigheid van broedende vogels.

- Werkzaamheden in het plangebied dienen met de minste schade voor aanwezige planten en dieren te worden uitgevoerd.
- Gevelbeplanting, muurplanten en ander groen wordt enkel verwijderd als dit strikt noodzakelijk is voor de uitvoer van de werkzaamheden.
- Wees alert op dieren in het plangebied. Wacht tot dieren zelfstandig het gebied hebben verlaten.
- Werk vanuit het midden van het plangebied naar de rand, of werk langzaam in één werkrichting zodat verstoorde dieren de mogelijkheid hebben om het plangebied te verlaten. Draag er tevens zorg voor dat de richting waarin de dieren moeten vluchten voldoende beschutting of leefgebied biedt.
- Verlichting is alleen aan wanneer dat functioneel noodzakelijk is. De verlichting wordt voldoende afgeschermd en alleen op het werk gericht. Gebruik alleen verlichting met een naar beneden gerichte lichtbundel.
- Er dient zoveel mogelijk gebruik te worden gemaakt van bestaande wegen en paden.

5.1.2 Geldigheid

Dit EWP is geldig gedurende looptijd van het project zoals vermeld in paragraaf 2.3 en is projectspecifiek. Indien er een wijziging in de planning of werkzaamheden plaatsvindt dient dit overlegd te worden met de begeleidend ecooloog, het kan dan noodzakelijk zijn het EWP te herzien.

5.1.3 Melding en registratieplicht

De volgende meldingen moeten worden gedaan aan Aedes en de afdeling vergunningen van de provincie Gelderland:

- Startmelding: uiterlijk twee weken voorafgaand aan de start van de werkzaamheden, hierbij dient het onderzoeksrapport en dit protocol ter controle bijgevoegd te worden. De samenvatting aan het begin van het EWP dient daarbij volledig ingevuld te zijn.
- Eindmelding: na afronden van de werkzaamheden dienen de werkzaamheden te worden afgemeld, hierbij dient het logboek / eindnotitie te worden

bijgevoegd, waarin ecologische keuzes vastgelegd worden. Deze zal Bureau-Viridis opstellen.

5.1.4 Contactgegevens ecologisch begeleider

Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden zal de ecologische begeleiding worden uitgevoerd door:

5.1.2e

5.1.2e info@bureau-viridis.nl

5.1.2e

5.1.2e

5.1.5 Onvoorziene soorten

Natuur is dynamisch, in sommige gevallen kunnen daarom onverwacht beschermde soorten worden aangetroffen die tijdens het soortgericht onderzoek niet aanwezig waren of vastgesteld zijn. Wanneer dit aan de hand is wordt de volgende procedure gevolgd:

- Onmiddellijk stilleggen van de werkzaamheden door de aannemer indien een beschermde soort wordt waargenomen in het werkgebied waar geen rekening mee is gehouden in het ecologisch werkprotocol.
- Contact opnemen met de ecologisch deskundige.
- Melding naar de betreffende provincie bij de afdeling die belast is met toezicht en handhaving van de Wet Natuurbescherming.
- Overleg met de ecologisch deskundige inplannen. Het doel van dit overleg is te bepalen welke maatregelen genomen kunnen en moeten worden om de geplande werkzaamheden uit te kunnen voeren. Daarbij worden achtereenvolgens de volgende mogelijkheden afgewogen:
 - Nagaan of de geplande werkzaamheden een negatief effect hebben op de desbetreffende soort.
 - Nagaan of het mogelijk is om de werkzaamheden zodanig aan te passen dat negatieve effecten (lees: wettelijke overtredingen) geheel kunnen worden voorkomen door fasering of planwijziging
 - Indien dit niet mogelijk is, nagaan of het mogelijk is het ecologisch werkprotocol zodanig aan te passen dat het werk alsnog valt binnen vrijstelling van onderhavige gedragscode.
 - Indien dit niet mogelijk is, afstemmen met het bevoegd gezag (de betreffende provincie) voor een passende werkwijze. Daarnaast aanvragen van Ontheffingsaanvraag Wet Natuurbescherming gelet op de

aanwezigheid van beschermde soorten en verblijfsfuncties die niet zijn vrijgesteld door deze of andere gedragscodes.

5.2 Mitigerende en compenserende maatregelen Complex 100410

In onderstaande paragrafen worden de uit te voeren maatregelen beschreven. De uitvoer van de werkzaamheden wordt conform onderstaande planning uitgevoerd. De werkzaamheden vallen onder 'Ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden (RI).

Tabel 4.1 | Planning mitigerende maatregelen

Werkzaamheden	Periode
Plaatsing tijdelijke kasten	15 februari 2023
Natuur vrijmaken	Week 40 2023
Begin renovatiewerkzaamheden en plaatsing permanente kasten	Week 42/43 2023

5.2.1 Voorafgaand aan werkzaamheden Vleermuizen

- Uiterlijk drie maanden voorafgaand aan de werkzaamheden dienen tijdelijke verblijfplaatsen te worden aangeboden.
- Voorafgaand aan de werkzaamheden zijn er **8 tijdelijke vleermuiskasten** in de omgeving van de complexen aangeboden (figuur 5.1). De tijdelijke voorzieningen zijn in februari 2023 aangeboden.
- Voorafgaand aan uitvoer van de werkzaamheden dienen de betreffende woningen natuurvrij te worden gemaakt. Het natuurvrij maken wordt uitgevoerd volgens de bij de gedragscode gevoegde "Leidraad natuurvrij maken" en het "kennisdocument na-isolatie en renovatie" Zie hiervoor ook Bijlage C.
- Het natuur vrijmaken van de woningen wordt uitgevoerd door Bureau Viridis.

5.2.2 Start werkzaamheden en vrijgave

- Het verwijderen van begroeiing dient buiten het broedseizoen plaats te vinden, dat wil zeggen van ca. begin september tot ca. begin maart;
- Het Ecologisch Werkprotocol dient voorafgaand aan de uitvoering van de werkzaamheden besproken te worden en bekend te zijn bij de uitvoerder(s).

5.2.3 Tijdens werkzaamheden

- Tijdens de werkzaamheden moet een logboek bijgehouden worden;

- De voorgeschreven mitigerende en/of compenserende maatregelen moeten opgevolgd worden;
- Kunstmatige verlichting en geluid van machines en/of mensen in de nachtelijke uren werkt verstorend op met name fauna. De werkzaamheden vinden daarom zoveel mogelijk overdag plaats;
- Bij werkzaamheden gedurende de avond en nacht wordt slechts verlichting gebruikt die weinig uitstraalt naar de omgeving (object-gericht);
- De werkzaamheden dienen in één richting uitgevoerd te worden, richting een vrije ruimte, zodat eventueel aanwezige fauna de mogelijkheid heeft om te vluchten.
- Verwijderen maatregelen natuurvrij maken: Het verwijderen van de exclusion flaps en andere materiaal waarmee de woning natuurvrij is gemaakt is de verantwoordelijkheid van de uitvoerende partij. Het verwijderen van het materiaal is een verplichting na uitvoering werkzaamheden.

5.2.4 Na afsluiten werkzaamheden

Na afronding van de werkzaamheden dient de eindmelding zoals beschreven in paragraaf 4.1.3 uitgevoerd te worden.

5.2.5 Overige voorwaarden

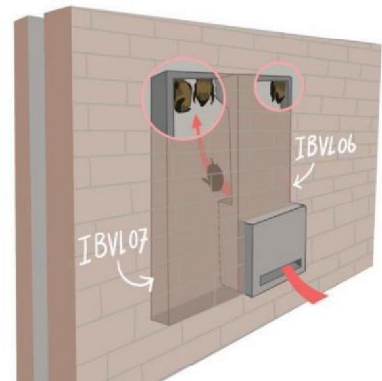
- Indien tijdens de werkzaamheden onverhoopt andere beschermde soorten of verblijfplaatsen worden aangetroffen, moet het werk worden stilgelegd en moet direct de begeleidende ecooloog worden gebeld om te bepalen of/hoe het werk kan worden voortgezet (zie bijlage E).
- Onderhoud of verwijdering tijdelijke mitigatie: Met betrekking tot de tijdelijke mitigatie zijn er twee mogelijkheden. Vooraf is afstemming nodig tussen ecooloog, woningcorporatie en uitvoerende partij.
 - Behoud kasten: hierbij is het onderhoud de verantwoordelijkheid van de uitvoerende partij of woningcorporatie. Aan het eind van de levensduur dienen te kasten verwijderd te worden om gevaarlijke situaties te voorkomen.
 - Verwijderen kasten na einde werkzaamheden: wanneer de permanente mitigatie functioneel is kunnen de tijdelijke kasten verwijderd worden. Verwijdering is enkel mogelijk na controle van de ecooloog. Dit om te

voorkomen dat in gebruik zijnde kasten verwijderd worden.

5.3 Permanente voorzieningen

Tijdens de renovatiewerkzaamheden moeten permanente voorzieningen in of aan de gebouwen geplaatst worden. Hiervoor gelden de volgende voorschriften;

- Er moeten **minimaal 8 permanente individuele verblijfplaatsen** voor vleermuizen worden aangeboden.
- Voor de individuele verblijfplaatsen worden **8 geschakelde inbouwstenen** geplaatst (IB VL 06 + IB VL 07 of vergelijkbaar, afbeelding 5.1).
- De locaties van de kasten zijn beschreven in tabel 3.3 en Bijlage A.
- De onderrand van de kast bevindt zich op minimaal 2.8 meter hoogte van de grond en/of een horizontaal vlak, is vrij aanvliegbaar en niet in de buurt van lichtbronnen (Bijlage D)
- De permanente mitigatie wordt gefaseerd aangebracht tijdens de werkzaamheden en het volledige plangebied en permanente verblijven zullen eind 2023 gereed en functioneel zijn. Eventuele afwijkingen van het EWP worden overlegd met de ecooloog en vastgelegd in het logboek.

Afbeelding 5.1 | IB-VL-06/07

Afbeelding 5.2 | Situatieschets plaatsing permanente kasten

Figuur 5.1 | Overzicht tijdelijke mitigatie complex 100410

Tabel 4.3 | Overzicht te plaatsen kasten en locatie

Straat en huisnummer	Soort	Type kast	Aantal	Locatie*
Sleutelbloem				
42	Vleermuizen	IB-VL-06 + IB-VL-07 (of vergelijkbaar)	1 set	Kopgevel
47	Vleermuizen	IB-VL-06 + IB-VL-07 (of vergelijkbaar)	1 set	Kopgevel
48	Vleermuizen	IB-VL-06 + IB-VL-07 (of vergelijkbaar)	1 set	Kopgevel
50	Vleermuizen	IB-VL-06 + IB-VL-07 (of vergelijkbaar)	1 set	Kopgevel
54	Vleermuizen	IB-VL-06 + IB-VL-07 (of vergelijkbaar)	1 set	Kopgevel
59	Vleermuizen	IB-VL-06 + IB-VL-07 (of vergelijkbaar)	1 set	Kopgevel
60	Vleermuizen	IB-VL-06 + IB-VL-07 (of vergelijkbaar)	1 set	Kopgevel
63	Vleermuizen	IB-VL-06 + IB-VL-07 (of vergelijkbaar)	1 set	Kopgevel

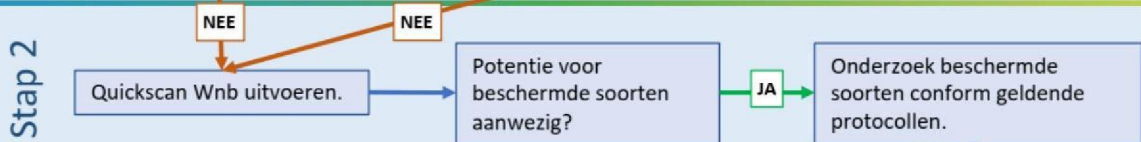
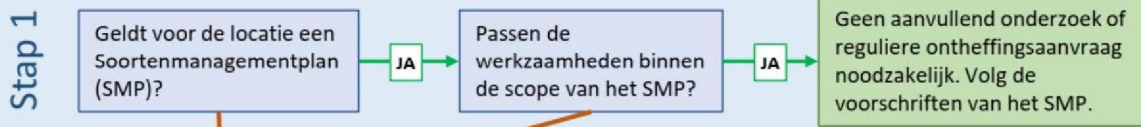

Figuur 5.2 | Overzicht locaties permanente mitigatie complex 100410 te Culemborg

Bijlage A. Stroomschema gedragscode

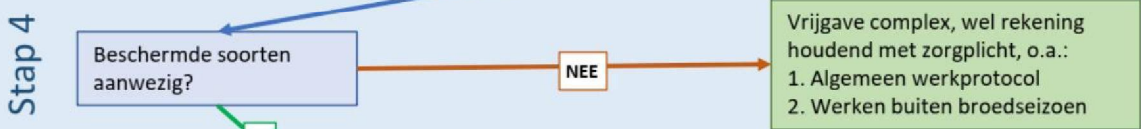
Stroomschema gedragscode Soortenbescherming voor woningcorporaties (versie 6-6-2023)

Stap 3

Soort + functie	Aantal bezoeken	Periode	tussenperiode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov
Huismus	2	1 april - 15 mei	10 dagen											
Gierzwaluw	5	1 juni - 15 juli	10 dagen											
Vleermuizen regulier	5	15 mei - 15 juli en 15 augustus - 1 oktober	20 dagen											
Vleermuizen hoogbouw*	2-apr	1 augustus - 10 september en 1 oktober - 1 december	resp. 10 dagen en 20 dagen											

*ter beoordeling aan ter zake kundige ecooloog

Soort	Functie
Gewone dwergvleermuis	Zomerverblijf, paarverblijf of winterverblijf < 10 individuen
Ruige dwergvleermuis	Zomerverblijf, paarverblijf of winterverblijf < 5 individuen

buiten verzoek

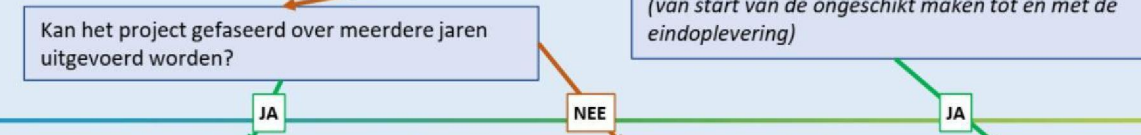
Wordt voldaan aan onderstaande eisen?

Het betreft een kleinschalig project:

- Max. 50 grondgebonden woningen, of;
- Max. 100 wooneenheden bij appartementen en flats.

En

Voor de betreffende CBS buurt wordt aan max 10% van de voor de huismus, gierzwaluw en vleermuizen geschikte woningen tegelijk gewerkt? (van start van de ongeschikt maken tot en met de eindoplevering)

Bijlage B. Afbakening type werkzaamheden

Er wordt in de gedragscode onderscheid gemaakt tussen werkzaamheden die vallen onder 'Beheer en onderhoud' (BBO) en 'Ruimtelijke inrichting' (RI). Onderstaande tabel geeft weer welke werkzaamheden onder de gedragscode vallen. De type werkzaamheden hebben invloed op de noodzakelijk uit te voeren maatregelen, zo is het plaatsen van tijdelijke kasten niet nodig bij BBO werkzaamheden.

Ingrep	Werkzaamheden	Valt onder
Onderhoud gevels	Herstellen van voegwerk en metselwerk	BBO
	Schoonspuiten	BBO
	Impregneren van gevels	BBO
Onderhoud daken en goten	Reparatie aan dakbedekkingen, goten en afwatering	BBO
	Reparatie van installaties op het dak	BBO
	Vervangen kapotte dakpannen	BBO
	Reparatie aan dakrand, boeiboord en/of goot	BBO
	Schoonmaken goten	BBO
Schilderwerk buitenzijde	Schuren, stoppen en schilderen van houtwerk en muren	BBO
	Schilderwerk aan gevelstucwerk, beton en metaal	BBO
	Herstelwerk aan hout en beton (houtrot herstel, betonrot)	BBO
Plaatsen steigers	Plaatsen van steigers voor en/of tegen gebouwen	BBO
	Inzet van rolsteiger, hoogwerker of 'verreiker' ten behoeve van gevel-, dakonderhoud en schilderwerk	BBO
Snoeien gevelbegroeiing	Snoeien van gevelbegroeiing om renovatie en verduurzaming van de woning uit te kunnen voeren. Het groen wordt direct na afloop van de werkzaamheden hersteld.	BBO
Renoveren en verduurzamen	Renovatie- en verbouwwerkzaamheden	RI
	Spouwmuurisolatie (ook als aparte maatregel)	RI
	Dakisolatie (ook als aparte maatregel)	RI
	Vervanging bestaand glas voor HR++-glas	RI
	Vloer- of kruipruimte isolatie	RI
	Vervangen van voegwerk	RI
	Vervangen kozijnen	RI
	Vervangen gevelbetimmering	RI
	Vervangen van dakbedekkingen, goten en afwatering	RI
	Vervangen van installaties op het dak	RI
	Vervangen van dakrand, boeiboord en/of goot	RI
Plaatsen zonnepanelen	Plaatsen zonnepanelen (en zonneboilers)	RI
Verwijderen gevelbegroeiing	Verwijderen van gevelbegroeiing om renovatie en verduurzaming van de woning uit te kunnen voeren. Het groen wordt direct na afloop van de werkzaamheden hersteld.	RI

Bijlage C. Natuurvrij maken

In lid 1 van artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming staat beschreven dat het verboden is om beschermde dieren opzettelijk te doden. Het uitvoeren van werkzaamheden waarbij aanwezige dieren verwond of zelfs gedood kunnen worden houdt een overtreding van deze artikelen in. Het is daarom noodzakelijk om mitigerende maatregelen te nemen om dit zo veel als mogelijk te voorkomen. Deze maatregelen zorgen met name voor het mitigeren van effecten op korte termijn, d.w.z. dat de maatregelen voornamelijk gericht zijn op het voorkomen dan wel verminderen van effecten voorafgaande en tijdens de uitvoering van de werkzaamheden. De maatregelen worden volgens een vast stramien uitgevoerd, conform de bestaande kennisdocumenten welk onderstaand toegelicht is.

'Exclusion flaps' worden gebruikt om stootvoegen en andere invliegopeningen af te sluiten, op zo'n manier dat in het object aanwezige vlemuizen er wel uit kunnen komen, maar er niet meer in. Doormiddel van stugge klapdeurtjes kan een dier er via de ruwe ondergrond makkelijk uit kruipen, maar niet meer terug in. De flaps of tunneltjes worden op maat gefabriceerd van 300 micron stug doorzichtig plastic en met montagekit bevestigd aan het object, ductape zorgt ervoor dat het geheel vast blijft zitten totdat de kit droogt.

De werking van dergelijke klepjes. Overige openingen worden met isolatiemateriaal dichtgemaakt.

'Exclusion flaps' mogen enkel worden geplaatst in de minst schadelijke periode van vlemuizen, buiten de kraamperiode en winterrust (afhankelijk van de functie). Dat wil zeggen dat de exclusion flaps geplaatst kunnen worden tussen 1 april t/m 1 mei, en/of tussen 15 augustus t/m 1 november.

Exclusion flaps mogen één maand voorafgaand aan het einde van de gewenningsperiode aangebracht worden.

Het afplakken van de verblijfplaatsen wordt enkel uitgevoerd wanneer de avondtemperaturen voor een aantal dagen aaneengesloten minimaal 10°C zijn.

Bijlage D. Vleermuiskasten

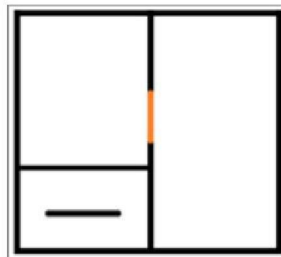
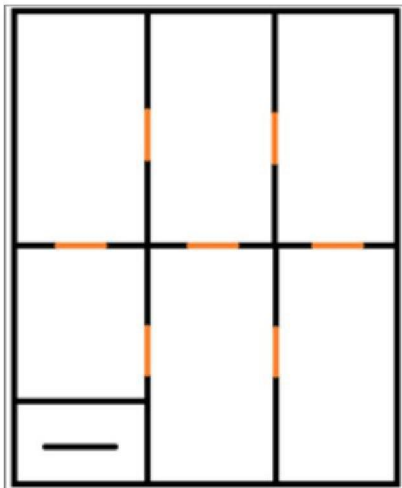
Vleermuiskasten

Vleermuiskasten kunnen een goede oplossing zijn als andere mogelijkheden niet toepasbaar zijn. Er zijn diverse modellen in omloop. Welk model het meest geschikt is hangt af van de situatie en zal door een deskundige bepaald moeten worden. Het realiseren van alternatieve kraamkasten is steeds maatwerk en wordt per locatie bekeken.

Inmetzelstenen

Er zijn verschillende types inmetzelstenen op de markt. Deze inmetzelstenen zijn te koppelen waardoor uit meerdere compartimenten bestaande grote ruimtes ontstaan. Deze stenen zijn inzetbaar wanneer het onwenselijk is dat vleermuizen in de spouw komen of wanneer geen spouw aanwezig is. Overigens is het wel mogelijk om via deze kasten vleermuizen toegang aan de spouw te bieden. Om deze kasten goed te laten functioneren, gelden de volgende voorwaarden:

- De onderrand van de kasten bevinden zich minimaal 2.80 meter boven de grond en/of een horizontaal vlak (bijvoorbeeld boven een plat dak van een aanbouw).
- De kasten moeten vrij aanvliegbaar zijn. Vermijd obstakels en lichtbronnen in de buurt van de kasten.
- Voor een grotere kans op succes koppel minimaal 2 kasten aan elkaar.

Schematische opbouw van een in te metselen combinaties; linksonder de steen met invliegopening, de overige kasten worden gekoppeld geplaatst, na verwijdering van de in oranje aangegeven tussenschotjes.

Vleermuisstenen Unitura

VMPM1
Buitenmaat
487x220x55 mm

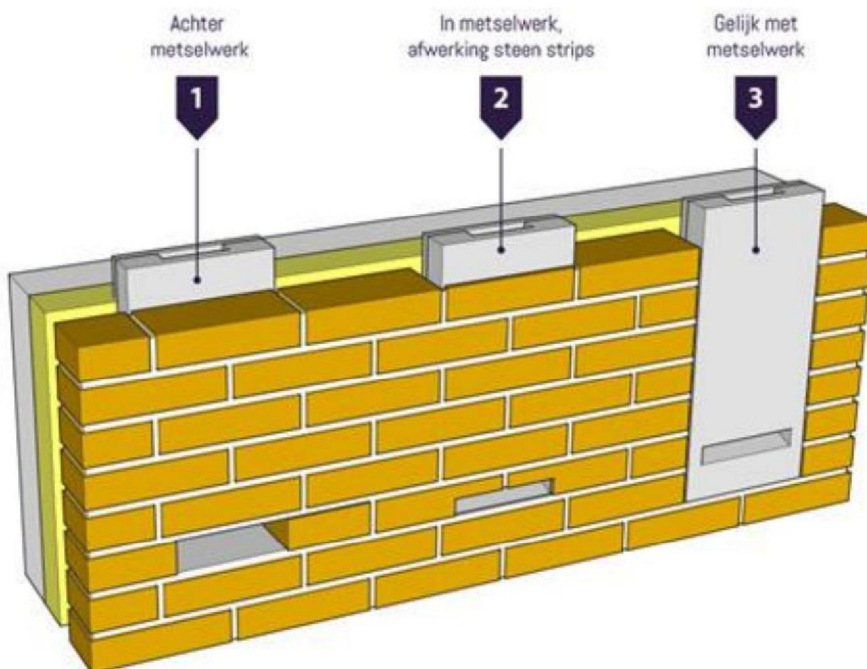
VMPM1u
Buitenmaat
487x220x55 mm

VMPM2
Buitenmaat
487x220x100 mm

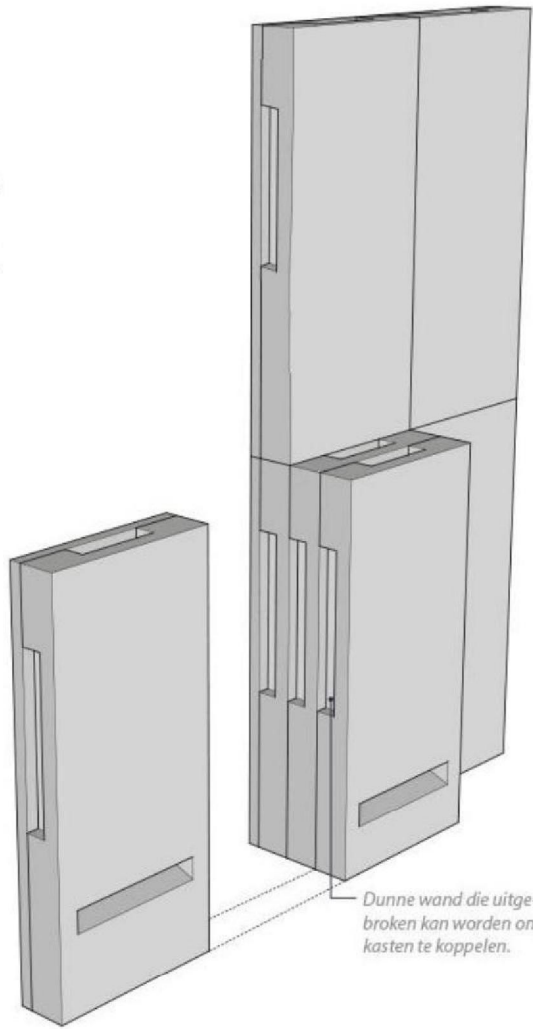

VMPM2u
Buitenmaat
487x220x100 mm

Voorbeeld van afwerking van inbouwstenen met invliegopening (VMPM1 en VMPM2)

Dunne wand die uitgebroken kan worden om kasten te koppelen.

Bijlage E. Protocol bij aantreffen levende dieren

Protocol bij aantreffen van vleermuizen

- Wanneer een levende vleermuis of het vermoeden groot is dat er een levend exemplaar aanwezig is dient al **het werk rondom de verblijfplaats onmiddellijk gestaakt te worden.**
- Neem direct contact op met de ecooloog **5.1.2e** **5.1.2e** of **5.1.2e** **5.1.2e** van Bureau Viridis of het algemene nummer **5.1.2e**
- De verblijfplaats dient terug dicht te worden gezet in de originele staat of in ieder geval zo goed mogelijk.
- **Maak geen poging de vleermuis op te pakken. Bel eerst de ecooloog welke instructies geeft aan de hand van de situatie.**
- **Bij het aantreffen van een vleermuis moeten de werkzaamheden gestaakt worden tot dat de ter zake kundige ecooloog de situatie beoordeeld heeft.**

Protocol aantreffen van nesten

- Wanneer een actief nest (met eieren of jongen) aanwezig is dient al **het werk rondom de verblijfplaats onmiddellijk gestaakt te worden.**
- Neem direct contact op met de ecooloog **5.1.2e** **5.1.2e** of **5.1.2e** **5.1.2e** van Bureau Viridis of het algemene nummer **5.1.2e**
- **Nesten met eieren of jongen mogen niet worden verwijderd.** Wanneer er een nest wordt aangetroffen onder een dakpan o.i.d. leg de pan voorzichtig terug.
- **Bij het aantreffen van een actief nest moeten de werkzaamheden gestaakt worden tot dat de ter zake kundige ecooloog de situatie beoordeeld heeft.**

